

2. Орденов С. С. Глобалізаційні трансформації правової свідомості суспільства: соціально-філософський аспект : дис. ... кандид. філос. наук : 09.00.03. Київ, 2016. 237 с.

3. Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій : монографія / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін. / За ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2020. 344 с.

4. Орденов С. С. Філософська експлікація поняття постмодерної правосвідомості суспільства. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія.* 2016. № 2 (24). С. 86–90.

*Савайда Олена Іванівна,
старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії Львівського
державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ЧИННИК У ПРОТИДІІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Освіченість людей це завжди про еволюційний розвиток людства. Нові технології та різні нові соціальні, економічні, політичні події, які виникають у суспільстві та в процесі формування держави так чи інакше стосується загальної культури людини. У свою чергу рівень правової культури населення породжує або невігластво або прогрес. Тож у своїй доповіді хочу зупинитися на певних аспектах правової культури, які можуть покращити превентивний стан процесу протидії такого транснаціонального виду злочину як торгівля людьми.

Оскільки процес реалізації такого виду злочину, як торгівля людьми відбувається як в межах держави так і за її кордонами (і як правило не однієї держави) та стосується соціально незахищених категорій громадян, то потрібно звернутися до загальних природних явищ соціуму, які можуть протидіяти цьому негативному феномену. До таких загальних явищ соціуму, на нашу думку, можна віднести наявність освіти, роботи чи фаху, розвиток особистості, рівень професіоналізму людини, економічна стабільність, психологічна стійкість, наявність рівня культури, що в свою чергу призводить до прядку та правопорядку в суспільстві та до гармонії особи.

Обізнаність про основи інших видів культури, в тому числі і правової, дає можливість зрозуміти те середовище, в якому перебуває чи в яке потрапила особа, що потерпає від такого виду злочину, як торгівля людьми. Знайомство з такими видами культури дає можливість адаптуватися (в першу чергу на психологічному рівні) до нового соціуму, що в свою чергу впливає на стійкість та розвиток особистості.

В умовах, яких живе сьогодні наша держава – в умовах повномасштабної війни – проблема торгівлі людьми значно актуалізувалася. І при такій військовій

ситуації в нашій державі найбільш вразливими категоріями людей, які можуть виступати суб'єктами торгівлі людьми є біженці та переміщені особи (внутрішньо переміщені), а також жінки та діти. Ці біженці та переміщені особи є особливо вразливими суб'єктами в торгівлі людьми. Навіть для тих, хто не переміщений, війна підвищує вразливість людей до торгівлі людьми [1]. Генеральний секретар ОБСЄ Гельга Шмід заявила, що кількість випадків торгівлі людьми різко зросла, а війна різко посилила проблему сексуального рабства щодо українок. Крім сексуальної експлуатації, за її словами, спостерігається також зростання кількості примусового жебракування та фіктивних шлюбів [2].

Така вразлива ситуація, яка пов'язана із війною, для наших громадян загрозовано відображається на збільшенні кількості такого виду злочину як торгівля людьми. Загрозованість ситуації пов'язана із втратою роботи, із втратою домівок в наслідок широкомасштабного вторгнення російської армії, і ці ризики безпосередньо впливають на прийняття рішень щодо неофіційного оформлення працевлаштування, на вибір сфери діяльності тощо.

У таких несприятливих умовах війни для наших громадян (як в межах нашої держави так і за її кордонами) загальний розвиток культури й зокрема, правової культури, може бути амортизуючим чинником в налагодженні життєвої стабільності та життєздатності наших громадян. Особам, які опинилися за кордоном нашої держави потрібно в першу чергу психологічно бути готовими до того, що вони можуть бути піддані злочинним діянням.

Й тому, потрібно шукати інформацію, яка допоможе їм не стати жертвами організованої злочинності, зокрема, торгівлі людьми, у вітчизняних джерелах, що орієнтуються на специфіку подання даних для української аудиторії та розміщують таку інформацію українською чи зрозумілою для неї мовою.

Для підвищення рівня правової культури наших громадян потрібно ефективніше інформувати українське суспільство про проблему торгівлі людьми та супутніми видами злочинами, виявляти потерпілих в цих злочинних діяннях та фіксувати такі злочини, надавати таким суб'єктам різні види допомоги (психологічна, правова, соціальна, фінансова тощо) та обстоювати їхні інтереси.

Усі ці аспекти, які впливають на підняття рівня правової культури збігаються із напрямками державної політики у сфері протидії людям, а саме:

- з попередження торгівлі людьми шляхом підвищення рівня обізнаності населення (опитування, анкетування, виявлення жертв, інформаційні листівки, інформаційні канали – гаряча лінії щодо протидії торгівлі людьми, електронні консультації, телеграм канали, офіційні сайти державних органів та соціальні мережі, які публікують алгоритми дії, які можуть унеможливити потрапляння осіб стати суб'єктами злочинних діянь);

- з превентивної роботи різних суб'єктів права (державні органи, установи, громадські організації);

- із зниження рівня вразливості населення та подолання попиту на такі категорії осіб (мова йде про загально-соціальні чинники рівня суспільства, до яких можна також віднести й рівень правової та загальної культури).

Список використаних джерел

1. Щорічний звіт про торгівлю людьми Державного департаменту США. <https://www.radiosvoboda.org/a/derzhdepartament-ryzyku-torhivli-lyudmy-ukrayina-viyna-zvit/31951800.htm>

2. Інтерв'ю Гельги Шмід німецькому виданню Welt, передає Укрінформ. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3649211-vijna-v-ukraini-prizvela-do-zrostanna-zlocinnosti-u-sferi-torgivli-ludmi-gensek-obse.html>

*Станько Ірина Ярославівна,
адвокат адвокатського об'єднання
«ВІ ЕС ДЖІ Партнерс»,
кандидат юридичних наук*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ПРАВА В СУДОЧИНСТВІ

Повномасштабна війна в Україні ще раз підтвердила правильність обрання євроінтеграційний вектору розвитку національної правової системи до системи європейських цінностей, ідей та цілей. Відтак, національне право почало видозмінюватися та все більше намагається інтегруватися в європейський правовий простір. Не менш важливого значення для цього мають принципи права та їх застосування в практичній площині.

Однак сьогодні реальне застосування принципів права має певні складнощі, що пов'язані як із історичним минулим та недостатньою увагою до даного елемента правового регулювання як самостійного регулятора правовідносин, їх певну абстрактність, що відлякує більшість суб'єктів правозастосування. Тому на етапі правозастосування суб'єкту легше використовувати законодавчо сформовану норму, яка не абстрактна і юридично закріплена.

Аналізуючи стан вітчизняної судової практики з позиції ступеня використання принципів права судами загальної юрисдикції, можна виокремити наступні причини, що зумовлюють такий стан речей:

1. Формальне застосування судами принципів права. У текстах судових рішень наводяться посилання на принципи, що закріплені в Конституції та кодексах України. До найбільш поширених принципів права, які зустрічаються в судових рішеннях, належать: ч. 1 ст. 8 Конституції України «В Україні визнається і діє принцип верховенства права»; ч. 2 ст. 19 Конституції України «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України»; ч. 1 ст. 129 Конституції України «Суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права» [1]; ч. 1. ст. 6 КАС України «Суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема, людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави» [2] та ін. Використання зазначених вище